

ŞER'İYYE SİCİLLERİ ARŞİVİ SİCİL DOLAPLARI

Esra YILDIZ
Musahih / TDV İstanbul

İstanbul Müftülüğü Şer'iyye Sicilleri Arşivi'nde sicil defterlerinin muhafazası için Sultan II. Abdülhamid Han tarafından yaptırılan dolaplar, ecdadın arşivlere ve arşivlerde muhafaza edilen belgelere özel bir ehemmiyet verdiğini göstermektedir. O dönemde yapılan dolaplar ve kataloglar sayesinde hem evrak düzenli bir şekilde muhafaza edilmiş, hem de günlük evrak bürokrasisinin hızlı ve rahat işlemesi sağlanmıştır.

Şer'iyye Sicilleri için dolap, kütüphane ve yazıhanelerin yapımına binanın inşasıyla birlikte başlanmış ve bina bittiğinde bu malzemeler teslim edilmiştir. Bu husus Şeyhülislam'lık'tan sadarete yazılan tezkirede şöyle ifade edilmiştir:

“Bâb-ı Fetva

Daire-i Meşihat

Müberra't-ı seniyye-i Hazret-i Hilâfetpenâhiye ilâveten Bâb-ı Fetvâda inşa olunan Sicillât-ı Şeriyye

Dâiresiyle sed duvarının bakiyye-i masârîf-ı inşâiyyesi olarak ihsan buyrulan sekiz yüz üç lirayadır ki tevdîan irsâl olunacağını ve zıkr olunan daire ve sed duvarının kâide-i tasarrufa riâyetle ve câlib-i takdir-i âli olacak sûretle inşası müceb-i mahzûziyet-i cihan-kıymet-i cenâb-ı şehriyâri olup derdest-i ikmâl bulunan kütüphane ve yazıhanelerin dahi imalat-ı resîde-i hitâm olunca irsâl buyrulacağını bâ-irâde-i mekârim-ifâde-i Hazret-i Hilâfetpenâhi tebliğ ve tebşîrini mutazammın 14 Cemâziyelevvel sene 1310 tarihli tezkire-i husûsiyye-i dâverileri ve ihsân buyrulan meblağ-ı mezkûr vâsıl-ı dest-i ibhâc oldu. Veli-nimet-i bî-minnetimiz Padişah-ı adîmü'l-eşbâh efendimiz hazretlerinin dâire-i ilmiye hakkında an be an şerefpâş-ı sâha-zuhûr olan inâyât ve eltâf-ı aliiyye-i mülûkâneleri sadâkat ve ubûdiyet-ı râsiha ile hâiz-i nisâb-ı mefharet olan kâffe-i dâiyân için ile'l-ebed bâis-i menn u şükran olacak bir yâdigâr-ı kıymetdâr olduğundan veccebe-i uhde-i ubûdiyyet olan duâ-yı füzûni-i ömr ü ikbâl veli-nimet-i azamî

“İstanbul Müftülüğü Şer’iyye Sicilleri Arşivi’nde sicil defterlerinin muhafazası için Sultan II. Abdülhamid Han tarafından yaptırılan dolaplar, ecdadın arşivlere ve arşivlerde muhafaza edilen belgelere özel bir ehemmiyet verdiğini göstermektedir.”

bu sırada dahi tekrar ve mea’l-acz arz-ı teşekkürâne ibtidâr olundu efendim.

Fi 15 Cemâziyelevvel sene 1310 ve fi 23 Teşrîn-i sâni sene 1308

Şeyhülislam

Mehmed Cemaleddin¹

İstanbul ve bilâd-ı selâse mahkemelerinden getirilen siciller dolaplara yerleştirilmeden önce raflara saplı tüyler konulmuştur.² Böylelikle defterlerin rafa yerleştirilirken aşınması ve yıpranması engellenmiştir.

Dolapların yapımından sonra her dolabın üzerine ait olduğu mahkemenin adının yazıldığı levhalar satın alınmış ve taç kısmındaki Sultan II. Abdülhamid’in tuğrasının altına asılmıştır.³

Şer’iyye Sicilleri Arşivi binası ilk olarak 5.000 sicil alacak şekilde tasarlanmış, sonrasında 10.000 sicil kapasiteli farklı bir mekan inşa edilmiştir. Binaya konulacak dolaplar da her ne kadar 5.000 sicil alacak şekilde tasarlanmışsa da⁴ sonrasında sayının 10.000 adede ulaşacağı tahmin edilerek dolap sayısı artırılmıştır. Nihayetinde mahkemelerden getirilen şer’iyye sicilleri 9.872 adede ulaşmıştır. Siciller, raflara ikişerli sıralar halinde dizilmek suretiyle yerleştirilmiştir. 2008 yılında defterlerin daha rahat hava alması için tarihî dolaplara benzer iki adet daha dolap yaptırılmış ve defterler tek sıra halinde dizilmiştir.

Şer’iyye Sicilleri Arşivi’ndeki dolaplar, 1.42 cm en, 3.58 cm boy ve 71 cm derinliğinde, raf şeklinde, onar gözlü, sürme ray üzerinde hareketli, haşerata karşı içi telli, çifte kapaklı ve birbirine geçmeli, bulunduğu odanın duvarlarını kaplayacak uzunlukta yapılmıştır. Dolapların karkas kısmı meşe, kapakları ise ceviz ağacından imal edilmiş olup, sandık geçmesi şeklindedir. Dolapların üst başlık kısmında macun üzerine beyaz boya çekilerek Sultan II. Abdülhamid’in tuğraları yerleştirilmiştir. Tuğralar pirinçten, kulp ve anahtarları ise bakırdan yapılmıştır.⁵

Arşiv binası pek çok defa tamir ve tadilat görmesine rağmen dolaplar günümüze kadar orijinalliğini korumuştur. 2013-2014 yıllarında İstanbul İl Özel İdaresi tarafından binaların restorasyonunun yanı sıra dolapların da bakım ve onarımı yaptırılmıştır.

Şer’iyye Sicilleri Arşiv Dolapları

DİPNOTLAR

¹ BOA, Y.MTV, 71/100: 15 Ca 1310 (5 Aralık 1892).

² İstanbul Müftülüğü MA, II. Bölüm, Defter nr. 1720, s. 34.

³ MA, II. Bölüm, Defter nr. 1719, s. 10.

⁴ BOA, Y.MTV, 63/9: 1 Za 1309 (28 Mayıs 1892).

⁵ Dolaplar ile ilgili teknik bilgiler, dolapların bakım, onarım ve restorasyonunu yapan Hakkı İMAT’tan alınmıştır. Hakkı

İMAT, Yavuz Sultan Selim Camisi, Yıldız Sarayı, Adile Sultan Kasrı ve İstanbul Müftülüğüne tahsisli Tabhane’nin kapı ve pencere restorasyonlarında görev almıştır.